

Dagthema: Van God los... Toch niet...

Overweging 9 juli 2017 – Harris Brautigam

Lector: Lida Alberse

“... Ik vraag me dikwijls af: als mijn ouders nu op aarde zouden terugkomen, dan zouden ze zich doodschrikken en zich verbijsterd afvragen wat we toch met hun opvoeding hebben gedaan. Ze zouden denken dat we hun God overboord hebben gegooid. En we zouden hen juist duidelijk willen maken dat we de God-naar-ons beeld-en-gelijkenis van de hand hebben gedaan omdat God zich volstrekt aan onze waarneming onttrekt. En dat is wennen ...”

Eerste lezing: Psalm 139

Tweede lezing: Genesis 18:22 – 33

Openingsgebed

U bent onze toekomst en niet de dood.
Daarom stellen wij nu al
tegenover de wanhoop de hoop,
tegenover het verdriet de vreugde
en laten ons door niets van de wijs brengen:
U bent de redder van ons leven.
En wat wij hier al mogen geloven
zult U ons laten zien. Amen.

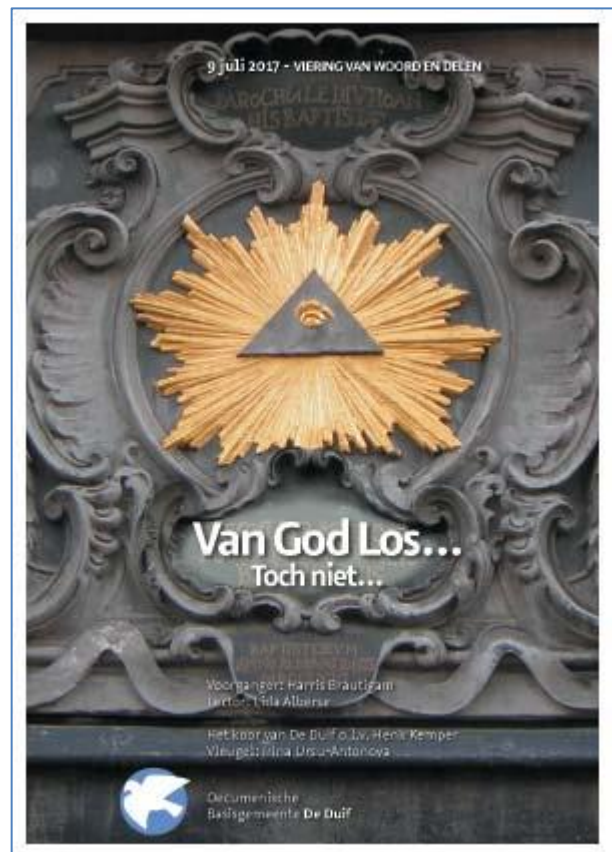
Lied – Vriend

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Alles ontgrenzende
alles doordringende ruimte,
vrijheid, scheppende vrijheid.
Onbegonnen begin,
hier nu nieuw beginnende.

Roekeloos denk ik jou,
haveloos roept mijn verstand jou,
oorsprong van mijn geweten.
Ondoordringbare nacht,
niet hier, woest en leeg ben je.

Zwijgende. Meegaande voetstappen,
schaduw van schouders.
Ogen, zoekende ogen.
Ongemaskerde vriend,
hoe hier nu verschijn je me.

Welkom en inleiding

Beste Mensen, van harte welkom heet ik U. Allemaal. U die hier voor het eerst bent, en U die als regelmatige bezoeker zich weer bij ons aansluit.

Zoals elke week zoeken we rond de H. Schrift en het delen van brood en wijn een moment van rust en bezinning.

We hopen daarbij elkaar een beetje te inspireren om de weg van elke dag met goede moed te gaan, zoals we denken dat onze Schepper het bedoeld heeft.

Ik werd min of meer geïnspireerd op het thema van vandaag doordat een vriendin van ons regelmatig in onze gesprekken nadrukkelijk moet ventileren dat ze 'atheïst' is. Of ze dat doet om mij te jennen of uit te dagen weet ik niet, maar het zette mij ertoe om eens bij elkaar te zetten dat ik 'theïst' ben – godgelovige.

Daar kwam nog bij dat ik gisteren een citaat in de krant tegenkwam van Rodaan Al Galidi, een Iraaks schrijver, dat ik U niet wil onthouden. Hij zei:

“Als God niet bestaat, dan is de aarde een vreselijk theater voor een afschuwelijk drama. Dan zijn wij niet meer dan een stel muggen die elk moment doodgemept kunnen worden.”

Dus: gelovig, maar waarom en waartoe.

Met als keuze twee verhalen uit de Schrift over Gods omgaan met de mensen en andersom. Moge het goed zijn wat we gaan doen!

En even stilte voor onszelf

Lied

Jan van Opbergen / Jan Willem van de Velde

Het woord van God tot hiertoe doorverteld

is niet te hoog of veel te ver gegrepen.

Het is niet door een vreemde opgesteld
die ons met wet en orde af wil schepen.

Het komt van iemand die ons kent en telt,
een God die ons uit nood en dood wil slepen.

Het komt van iemand die ons kent en telt,

een God die ons uit nood en dood wil slepen.

Hij wil dat wij elkaar tot leven zijn,
de aarde maken tot een land van allen.

Hij roept ons weg uit elke doodswaestijn,
daar waar uit haat en hebzucht lijken vallen.

Hij hoopt dat wij toch ooit zijn schepping zijn
en niet zijn vreugde om de mens vergallen.

Hij hoopt dat wij toch ooit zijn schepping zijn
en niet zijn vreugde om de mens vergallen.

Eerste lezing - Psalm 139

vertaling: Huub Oosterhuis

Gij, Gij peilt mijn hart, Gij doorgrondt mij.
Gij weet mijn gaan en mijn staan.

Gij kent mijn gedachten van verre,
mijn reizen en trekken, mijn rusten.
Mijn wegen, alle zijn U bekend –
leder woord dat komt op mijn lippen,
onuitgesproken nog, Gij hoort het al.

Achter mij zijt Gij en voor mij uit.
Gij legt uw handen op mij.
Dat is wat ik niet kan begrijpen,
Niet denken, dit gaat mij te boven.

Hoe zou ik uw adem ontkomen,
Waarheen vluchten voor uw aangezicht.
Beklim ik de hemel, daar zijt Gij,
Daal ik af in de aarde, daar vind ik u ook.

Had ik vleugels van morgenrood,
Vloog ik over de verste zeeën,
Ook daar Gij, uw hand
Uw rechterhand die mij vasthoudt.

Zou ik roepen: duisternis bedek mij,
Licht, verander in nacht –
Voor u bestaat de duisternis niet.

Voor u is de nacht even licht als de dag
De duisternis even stralend als het licht

Uw schepping ben ik in hart en nieren,
Gij hebt mij geweven in de schoot van mijn moeder.
Ik wil u bedanken daarvoor,
Dat Gij mij ontzagwekkend gemaakt hebt.

Mijn ziel en gebeente door u gekend
In mij was niets voor uw ogen verborgen
Toen ik werd gevormd in het diepste geheim,
Prachtig gevlochten in de schoot van de aarde.

Ik was nog ongeborn, Gij had mij al gezien
En al mijn levensdagen stonden in uw boek
Nog vóór Gij er één had gemaakt.

Gij Eeuwige, peil nu mijn hart, doorgrond mij,
Toets mijn verborgen gedachten.

Ik ben toch niet op een doodlopende weg?
Leid mij voort op de weg van uw dagen.

Lied naar psalm 14

Huub Oosterhuis / Bernard Huijbers

Koor:

Niksers, leeghoofden, goden zijn het,
levende doden die zeggen: jouw god is geen god,
zinloos, halfzacht, onhandelbaar is zijn gebod -
blindgangers zijn het die zeggen:
er bestaat geen laatst gericht geen eerste naam.
En zo gezegd, zo gedaan:

Allen:

Zij breken de weg op, verwoesten het land,
niemand die raad weet, niemand die recht doet,
niemand, niemand.

Zij zuigen de lucht uit, zij wroeten
de zilveren bronnen uit andermans grond,
draketanden, angstdromen zaaien zij rond,
zij stoten de armen het woord uit de mond.

Allen:

Zij breken de weg op...

In zijn verborgenheid, van achter het licht,
houdt Hij zijn ogen hoopvol gericht
op de kinderen der mensen,
Hij zoekt of er nog één is, waar ook, in welke uithoek,
die beter weet, opnieuw begint,
één kind dat durft, één die zijn wortels
uitstrekt naar de bron.
Maar allen zijn verwelkt, verstomd
en geen begin houdt stand.

Allen:

Zij breken de weg op...

“Hebben zij nog nooit van mij gehoord,”
zegt Hij, “die aanstichters van dood,
die mijn mensen verpatsen en vreten als brood,
die loochenen dat Ik ben die Ik ben,
dat Ik bij name ken de minste der armen,
dat het mijn naam is een god van ontrenten zijn,
dat zij wel sterk staan misschien, maar
mijn trouw en mijn toekomst duren het langst.
Wisten ze dat, ze zouden dood vallen van angst.”

Allen:

Zij breken de weg op...

Nu nog zijn ze bij machte de arme te honen,
te schande te maken zijn droom van een eigen nieuw land,
zo hem te knechten, dat hij vertwijfelt aan dat visioen.

1. Koor 2.&3. Allen

Ik, zegt Hij, Ik zal hem recht doen,
Ik, zegt Hij, Ik zal hem recht doen.

Allen:

Zij breken de weg op verwoesten het land?
Ik ben het die raad weet, iemand die recht doet,
iemand, iemand.

1. Koor 2. Allen

Zal onze redding ooit dagen, de stad van de vrede?
Zal Hij ons lot ten goede keren, die heeft gezegd:
Ik ben jouw god, "jouw toekomst" is mijn naam?
Kan ooit een heel volk uit de dood opstaan?

Tweede lezing - Genesis 18. 22 – 33

Toen gingen de mannen op weg in de richting van Sodom. Jahweh bleef echter nog bij Abraham staan. Abraham trad op hem toe en zei:

“Wilt Gij werkelijk met de boosdoeners ook de rechtvaardigen verdelgen? Misschien zijn er 50 rechtvaardigen in de stad; zult Gij die dan verdelgen? Zult Gij de stad geen vergiffenis schenken omwille van de 50 rechtvaardigen die er wonen? Zoiets kunt Gij toch niet doen: de rechtvaardigen samen met de boosdoeners laten sterven! Dan zou het de rechtvaardigen vergaan als de boosdoeners; dat kunt ge toch niet doen! Zal Hij, die de hele aarde oordeelt, geen recht doen?” En Jahweh zei: “Als ik in Sodom 50 rechtvaardigen in de stad vind, zal ik omwille van hen de hele stad vergiffenis schenken.” Abraham begon weer en zei: “Mag ik zo vrij zijn tot mijn Heer te spreken, ofschoon ik maar stof en as ben? Misschien ontbreken er aan die 50 rechtvaardigen 5; zult Gij dan toch om die 5 de hele stad verwoesten?” En Hij zei: “Ik zal haar niet verwoesten als ik er 45 vind.”

Opnieuw sprak hij tot Hem: “Misschien zijn er maar 40 te vinden.” En Hij zei: “Ik zal het niet doen omwille van die 40.” Nu zei hij: “Laat mijn Heer niet kwaad worden, als ik nog eens aandring, misschien zijn er maar 30 te vinden.” En Hij zei: “Ik zal het niet doen, als ik er 30 vind.” Hij zei opnieuw: “Ik ben wel vrijpostig als ik bij mijn Heer blijf aandringen; maar misschien worden er maar 20 gevonden.” En Hij zei: “Ik zal die stad niet verwoesten omwille van die 20.” Hij zei: “Laat mijn Heer niet kwaad worden als ik nog één keer spreek; misschien zijn er maar 10 te vinden.” En Hij zei: “Ik zal de stad niet verwoesten, omwille van die tien!”

Zodra Jahweh zijn gesprek met Abraham beëindigd had, ging Hij heen, en Abraham keerde naar zijn woonplaats terug.

Overweging

Ik wil het over God hebben.

Hoe haal ik het in mijn hoofd.

Maar ik kan het niet laten.

“Ik ga vandaag niet preken”, zei eens een predikant. “Ik heb U wat te zeggen”, voegde hij er ter verantwoording aan toe.

Maar zelfs dat heb ik niet bij de hand. Ik laat wat gedachtenspingsels op U los, en zie maar wat U er mee doet.

Over God

Ik wil het dus over God hebben.

In zekere zin heb ik in mijn laatste bijdrage in Het Groene Licht hier ook al over geschreven. Ik zei daar o.a.: “Op God raak je niet uitgekeken.”. Ik schetste dat aan de hand van een heel summier overzicht van mijn herinneringen van mijn jeugd tot nu toe. Ik gaf het de titel “van 6 tot 86” mee. Ik ben inmiddels 87 en wat dat betreft is er nog niets veranderd.

Kijk, zolang er mensen zijn, zijn ze bezig geweest met god. Laten we die naam voor het gemak maar even aanhouden.

Als het om natuurkrachten ging, die men niet kon thuisbrengen, dan was er wel een god voor. Dat bedacht men zelfs ook bij bijzondere gebeurtenissen. Zo had je de god van de oorlog, de god van de handel, de god van de drank. De god van de sex was uitermate populair. Die had ook de mooiste tempels en priesteressen.

Bij alle goden gebeurde hetzelfde: de god werd ingepast in de reikwijdte van het menselijk voorstellingsvermogen.

Bij mijn weten is Abraham de eerste mens die in zijn leven afstand heeft genomen van dat veelgodendom en zich bekende tot één God.

Wirwar van goden en godjes

Dat was voor die tijd heel bijzonder. Hij was wat dat betreft in die tijd van een wirwar van goden en godjes een uitzondering.

In zijn leven en in de beschrijving van zijn leven vormt zich daar een beeld van dat ons heel vertrouwd is overgedragen: een God – inmiddels met een hoofdletter gespeld – die af en toe even komt buurten, gezellig komt kletsen een een boodschap overbrengt, een zwangerschap aankondigt. Nou, hoe menselijk wil je het hebben.

Ik ben met dit beeld opgevoed. Je hoefde niet bang voor God te zijn. Er is eens een boekje verschenen met gebeden van kinderen. Ik herinner daar nog één kindergebed van: “Lieve God, ik heb gedaan wat ik beloofd heb, krijg ik nu mijn paard?”

En wat doet Abraham? Kijk eens hoe hij durft te sjacheren om God van zijn strenge straffen af te brengen.

En wat heeft onze eigen roomse kerk gedaan met zijn aflaten: een novene voor gebedsverhoring, een aflaat om van je zondstraffen af te komen. Business as usual, zou je bijna zeggen: met God is het goed handel drijven.

Luther heeft die kwalijke ongein aan de kaak gesteld.

Maar alles kon zolang doorgaan omdat we onze god met onze genen opvulden: de statige grijze man met zo'n mooi mannelijke stem op een grijze wolk en een lekkere sigaar in zijn mond.

Paste allemaal goed bij dat Onze Vader gebed dat we hadden geleerd.

En dit beeld is in de loop der eeuwen in stand gehouden en vastgezet met kerkelijke kunst, muziek, liturgieën, vooral door het instatuut kerk dat met zijn organisatie, gezag en strafmaatregelen met vaste hand alles wilde controleren.

Doodschrikken

En wat is dit alles tussen die 6 en 87 levensjaren van mij radicaal, helemaal op zijn kop gezet. Ik vraag me dikwijls af: als mijn ouders nu op aarde zouden terugkomen, dan zouden ze zich doodschrikken en zich verbijsterd afvragen wat we toch met hun opvoeding hebben gedaan. Ze zouden denken dat we hun God overboord hebben gegooid.

En we zouden hen juist duidelijk willen maken dat we de God-naar-ons beeld-en-gelijkenis van de hand hebben gedaan omdat God zich volstrekt aan onze waarneming onttrekt.

En dat is wennen, juist voor degenen die zoeken naar een houvast.

Ik las eens een opmerking van iemand over God, die beweerde dat er geen uitspraak over God te maken valt of er zat een stoffelijke kant aan: God is totaal anders (dan wat dan?), God is iets (de ietsisten).

Ik vond het treffend dat hij niet verder kwam dan te zeggen: ‘God is niet niets’!

Ik denk dat je je voordeel kunt doen met die uitspraak. Dat is nog eens wat anders dan wat wij vroeger op de lagere school in de kattenbak leerden: Vraag: Wie is God, Antwoord: God is onze vader die in de hemel is. Duidelijk zat en vertrouwenwekkend. Maar “wie” was in de vraagstelling al fout, omdat het te driedimensionaal naar een persoon vroeg.

Beter is dus te vragen: wát is God: Niet niets dus!

Eeuwigdurende uitdaging

Maar ik doe het toch liever met wat Hij tegen Mozes zei in het brandende braambos: “Ik ben de zijnde”.

Of nog liever doe ik het met de uitspraak van Jezus van Nazareth toen Hem werd gevraagd Zijn Vader te laten zien. Hij zei: “Wie mij ziet, ziet de Vader”.

En het was duidelijk: Hij bedoelde niet zijn fysieke verschijning, maar wat Hij voorgeleefd had: dát is Zijn Vader. Hij bedoelde niets anders dan de eeuwigdurende uitdaging aan ons om de wereld bewoonbaar te helpen maken! Daar gaat het om!

Amen.

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

Ik geloof dat ik nooit alleen loop
op de weg die mij voert naar later.

Ik besef dat al mijn lotgenoten Godgenoten zijn.

Ik beloof daarom niet alleen van mijzelf uit te gaan,
maar ook proberen zal door andere ogen
Gods horizon te zien, daar waar de hemel
de aarde raakt en alles één wordt.

Ik erken dat dood en onrecht, strijd en onmacht,
verdriet en pijn ook mijn verantwoordelijkheid zijn.

Ik geloof dat God het lijden niet wil,
maar vrijheid wenst, geluk en vrede.

Ik geloof dat Hij daarom de volledige Mens heeft gezonden
die groter is en sterker is dan wij.
Die ons liefhad en leed,
die stierf en opstond uit de dood, om te bewijzen
dat God met ons altijd zal doorgaan.
Omdat Zij het werk dat ooit begonnen is niet loslaat.
Amen.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Dienst van de Tafel

Lied naar psalm 16

t & m Bernard Huibers

Antifoon:

God bewaar mij
als ik mijn toevlucht bij u zoek.

Refrein:

Die ik mijn Heer noem staat mij voor ogen,
ik wankel niet, zijn hand houdt mij vast.

Ik zeg tot de Heer: Gij zijt mijn Heer.
Gij gaat mij te boven, ik kan er niet bij,
maar kies voor degenen die hier op aarde
zijn zoals Gij.

Refrein: Allen

Niets wil ik weten van hen die betalen
met bloed en offer aan hun idool.
U zal ik erven, u mag ik drinken,
Gij zijt mijn lot, vruchtbare grond.

Antifoon + Refrein: Allen

U zal ik loven, Gij die mij raadt schaft,
stem in mijn binnenste, licht in mijn nacht.
Ik kom tot mijzelf en zonder angst leg ik mij neer:
Gij laat niet toe dat ik val in het niets.

Refrein: Allen

Gij zult mij leren te overleven.
Onder uw ogen leef ik op.
Koesteren zult gij mij in uw hand.

Antifoon + Refrein: Allen

Nodiging

Op dit moment roepen wij in herinnering
dat moment dat Jezus met zijn leerlingen brood en wijn deelde.
Hij nodigde toen daarbij ook ons uit om zijn voorbeeld te volgen:
delen wat het dichtste bij ons is:
onze woorden en inzet om liefde in de wereld vorm te geven zoals Hij.
Ik nodig iedereen van harte uit
om hier met elkaar dit ritueel te vieren,
want alles is gereed.

Breken en delen van brood en wijn

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

1. Voorzang 2. Koor + Allen

Gij die uw naam hebt uitgeroepen in ons gezicht
ga mee in ons midden, maak ons uw eigen.
Houd ons gaande tot waar het land is
waar Gij zijt alles in allen, liefde sterk als de dood.

Gebed

Onze Vader

uit het Nieuw Zeelands Liedboek

Eeuwige Geest, Schepper van de aarde,
drager van pijn, gever van leven,
bron van alles wat is en zal zijn,
Vader en Moeder van ons allen,
liefhebbende God, in wie de hemel is,
laat de heiliging van uw naam weerklinken door het heelal.

Laat de weg van uw gerechtigheid worden begaan
door de volkeren van deze wereld,
laat uw hemelse wil worden gedaan door al wat geschapen is,
laat uw rijk van vrede en vrijheid onze hoop ondersteunen
en moge het komen, uw rijk, hier en nu op aarde.

Voed ons met het brood dat we vandaag nodig hebben,
vergeef ons als we elkaar verwonden,
sterk ons in de tijd van verleiding en verzoeking,
bewaars ons voor beproevingen die niet te verdragen zijn.
Bevrijd ons uit de greep van alles wat kwaad is,

Want U regeert in de glorie van uw kracht die liefde is,
nu en altijd.
Amen.

Lied

Niet als een storm, als een vloed,
niet als een bijl aan de wortel,
komen de woorden van God,
niet als een schot in het hart. (2x)
Maar als een glimp van de zon,
een groene twijg in de winter,
dorstig en hard deze grond,
zo is het koninkrijk Gods.

Stem die de stilte niet breekt,
woord als een knecht in de wereld,
naam zonder klank zonder macht,
vreemdelling zonder geslacht.
Kinderen armen van geest,
mensen gelouterd tot vrede
horen de naam in hun hart,
dragen het woord in hun vlees.

Blinden herkennen de hand,
dovemansoren verstaan hem,
zalig de man die gelooft,
zalig de vrouw aan de bron.
Niet in het graf van voorbij,
niet in een tempel van dromen,
hier in ons midden is Hij,
hier in de schaduw der hoop.

Hier in dit stervend bestaan
wordt Hij voor ons geloofwaardig,
worden wij mensen van God,
liefde op leven en dood.

Zegenbede

De Eeuwige zegene en behoede ons, Hij doe Zijn aanschijn over ons lichten; Hij richte Zijn
ogen op ieder van ons. En geve ons vrede.
Amen

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Niemand heeft U ooit gezien.
Liefde is uw naam.

Brood des levens heet die knecht
die uw kind genoemd wordt:
Jezus, kind uit Nazareth.

Liefde, zegt Gij, is te doen.
Werk in ons dat wij U doen.
Licht ons op dat wij U zien.

Dat wij leven wat geleefd moet.
Dat wij doen wat moet gedaan:
recht voor ieder mensenkind,

brood voor ieder kind van mensen,
vrede en een nieuwe wereld -
en de dood zal niet meer zijn.

